

ΤΗΣ ΝΑΤΑΛΙ ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ*

«ΕΙΧΑ, ΣΧΕΔΟΝ ΑΝΕΚΑΘΕΝ, την αίσθηση ότι ο κόσμος είναι υπερβολικά πολύς, υπερβολικά γρήγορος, υπερβολικά έντονος, υπερβολικά θορυβώδης. Συνεπώς δεν βιώνω κάποιο 'τραύμα απομόνωσης' και δεν μου είναι καθόλου δύσκολο να μη συναντώ άλλους ανθρώπους. Δεν λυπάμαι που έκλεισαν τα σινεμά. Μου είναι εντελώς αδιάφορο που τα εμπορικά κέντρα έβαλαν προσωρινό λουκέτο.

«Ανησυχώ και στενοχωριέμαι, φυσικά, όταν σκέφτομαι όλους τους ανθρώπους που χάνουν τις δουλειές τους. Όταν όμως έμαθα για την επερχόμενη καραντίνα, ένιωσα κάτι σαν ανακούφιση. Ξέρω ότι πολλοί άνθρωποι ένιωσαν το ίδιο, ακόμα κι αν ένιωσαν επίσης και κάποια ντροπή γι' αυτό. Η εσωστρέφειά μου, στραγγαλισμένη και κακοποιημένη τόσα χρόνια από τους υπερδραστήριους εξωστρεφείς, τίναξε τη σκόνη από πάνω της και βγήκε από την ντουλάπα...»

Έτσι ξεκινούσε η εξομολόγηση της Πολωνέζας Νομπελίστα Λογοτέχνης (2019), Όλγκα Τοκάρτσουκ που, με τίτλο «A New World Through My Window» («Ένας Καινούριος Κόσμος απ' το Παράθυρό Μου»), δημοσιεύτηκε στις 8 Απριλίου στον *New Yorker*. Η εισαγωγή, όταν ξεπερνούσε το αρχικό σοκ της ωμής της ειλικρίνειας, σε ξεναγούσε εξαρχής στο εσωστρεφές σύμπαν μίας σκεπτόμενης δημιουργού που διεκδικεί το δικαίωμα σε μία ζωή με λιγότερο φρενήρεις, πιο φυσιολογικούς ρυθμούς, ενώ ταυτόχρονα αναλογίζεται όσες αλήθειες για τα κοινωνικοπολιτικά ευρωπαϊκά έθνη έφερε η καραντίνα στο φως: «Σ' αυτούς τους δύσκολους καιρούς, έχουμε δει όλοι μας πόσο αδύναμη είναι στην πράξη η ιδέα μιας ευρωπαϊκής κοινότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εγκαταλείψει τον αγώνα, αναθέτοντας αποφάσεις ύψιστης κρισιμότητας στα εθνικά κράτη. Οι παλιοί σωβινισμοί έχουν επιστρέψει, φέροντας μαζί τους το διαχωρισμό ανάμεσα σε 'εμάς' και στους 'ξένους' - με άλλα λόγια όλα αυτά ενάντια στα οποία πολεμήσαμε τόσες δεκαετίες με την ελπίδα ότι δεν θα διαμορφώσουν ποτέ ξανά τη σκέψη μας. Ο φόβος του ιού μεταφέρει την αταβιστική πεποίθηση ότι πρέπει το φταίξιμο να πέσει στους ξένους, ότι αυτοί εισήγαγαν την απειλή. Στην Ευρώπη, ο ιός είναι 'από αλλού'. (...) Πολύ φοβάμαι επίσης ότι ο ιός θα μας θυμίσει έντονα μια άλλη παλιά αλήθεια: πόσο δεν είμαστε καθόλου ίσοι».

Μια γόνιμη συγγραφική «ησυχία»

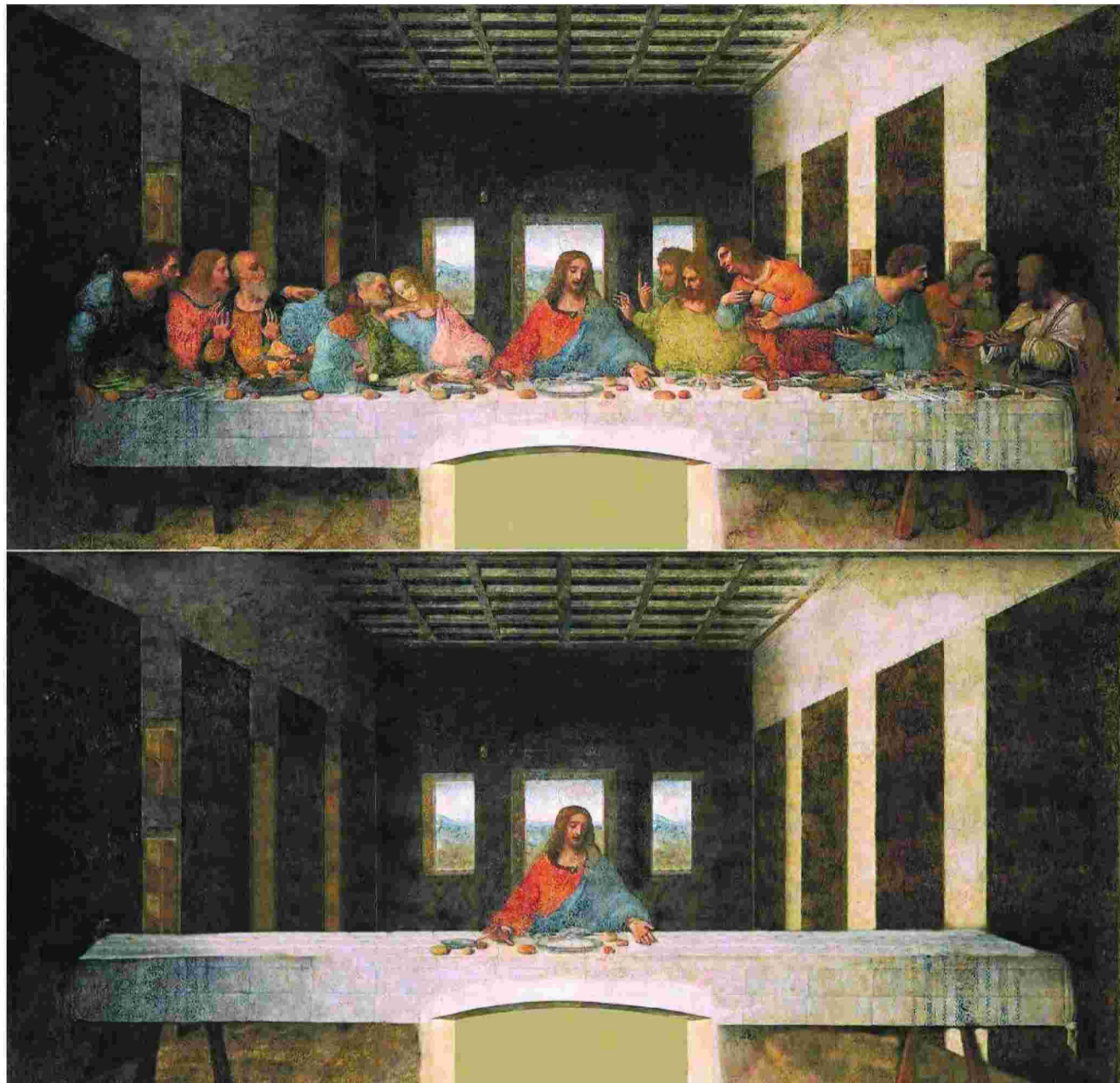
Η Τοκάρτσουκ δεν είναι η μόνη συγγραφέας που παραδέχτηκε δημοσίως ότι, αν και οι μεταβολές που επέφερε και θα επιφέρει η πανδημία την φοβίζουν, αυτή καθαυτή η «ησυχία» της ζωής στην καραντίνα λειτουργεί για την ίδια ανακουφιστικά- ίσως γιατί της επιτρέπει ν' ανασυντάξει τη σκέψη της, κυρίως όμως γιατί ταιριάζει με την ψυχοσύνθεσή της. Κάτι παρόμοιο δήλωσε πρόσφατα και η σπουδαία Αμερικανίδα πεζογράφος Ανν Τάιλερ (*Δεσμώτες του παρελθόντος, Αταιρίαστοι εραστές*, κ.ά.): «Μου χρειάζεται να είμαι μόνη», εξομολογήθηκε στο BBC. «Αισθάνομαι ότι φθείρομαι, όταν λειτουργώ σε μία ομάδα επί μακρόν. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι ζω ούτως ή άλλως μια ζωή σε καραντίνα».

Συγγραφείς σαν κι αυτές τις δύο περιπτώσεις δεν κάνουν βέβαια άλλο από το να επιβεβαιώνουν την άσκηση στη μοναξιά ως μια συνθήκη που γονιμοποιεί το έργο τους. Διεκδικούν ακόμα και μέσα στην καραντίνα το προνόμιο της εποικοδομητικής ησυχίας με τον ίδιο τρόπο που άλλοι, νεότεροι ομότεχνοί τους, πιο προσαρμοσμένοι στους κανόνες του μάρκετινγκ και του..ινφλουένσινγκ, προέβαλαν άλλα πρόνομια.

«Ελιτισμός» και συναδελφικά μαχαιρώματα

Για παράδειγμα, η Γαλλομαροκινή Λέιλα Σλιμάνι και η Μαρί Νταριεσέκ, επιφανείς και οι δύο της σύγχρονης γαλλόφωνης λογοτεχνίας, κατηγορήθηκαν αυτές τις ημέρες για «ελιτισμό τύπου Μαρίας Αντουανέτας», καθώς αμφότερες περιέγραψαν έναν «εγκλεισμό» κατάλληλο για κεντρικό θέμα γυναικειού ιλουστρασιόν περιοδικού, μακριά από το Παρίσι, στους κήπους των πολυτελών εξοχικών τους σπιτιών, με τις εκτάσεις γρασιδιού και λουλουδιών και την πανέμορφη θέα. «Οι πνευματικές μας ελίτ μου φαίνεται μερικές φορές

Τέχνη, έμπνευση και μελαγχολία

ότι πετούν στα σύννεφα, σαν να μην έλαβε χώρα η Γαλλική Επανάσταση σε όλα τα πεδία και μόνο μια συγκεκριμένη κοινωνική τάξη να εξουσιοδοτήθηκε να εκφράσει τη γεύση του χρόνου. Από το παράθυρό μου δεν μπορεί κάποιος να διακρίνει τον ουρανό. Το απέναντι κτίριο είναι βρώμικο, οι άδειοι δρόμοι με γεμίζουν με άγχος και ανησυχία. Το γεγονός ότι στα 30 μου μπορεί να προσβληθώ από έναν ιό και να πεθάνω μόνη μου σε ένα διαμέρισμα δύο δωματίων με πειράζει, αλλά μόνον μέχρι ενός σημείου. Αυτό άλλωστε θα ήταν πιο αντιπροσωπευτικό όσων βιώνουμε αυτό τον καιρό, απ' ό,τι οι χρυσοί λόφοι και οι καμέλιες στον κήπο της Λέιλα Σλιμάνι», σχολίασε πικρόχολα η Βελγίδα, συγγραφέας επίσης, Νταϊάν Ντυκρέ. Και κάπως έτσι επιστρέφουμε στη βασική επισήμανση της Τοκάρτσουκ, ότι «ο ιός θα μας θυμίσει έντονα μια άλλη παλιά αλήθεια: πόσο δεν είμαστε καθόλου ίσοι».

Τι θα προκύψει στο πεδίο της λογοτεχνίας απ' αυτή την άνιση έστω εμπειρία της καραντίνας; Θα το δείξει ο χρόνος. Αν και υπάρχουν ήδη συγγραφείς που σπεύδουν να καταγράψουν και να εκδώσουν την εμπειρία τους και ας είναι ακόμα ημιτελής...

Τα πρώτα βιβλία «της καραντίνας»

Στην Ιταλία ήδη κυκλοφορούν σχετικά βιβλία. Ο Πάολο Τζορντάνο, διδάκτωρ στη Φυσική των Σωματιδίων, αλλά κυ-

ρίως γνωστός ως μυθιστοριογράφος ιδιαίτερα μετά την επιτυχία του βιβλίου του *Η μοναξιά των πρώτων αριθμών*, εξέδωσε στις 26 Μαρτίου το *Περί Μετάδοσης*, με τις σκέψεις του για τη μοναξιά, τη μελαγχολία του εγκλεισμού, τις κοινωνικές μεταβολές. Το βιβλίο κυκλοφόρησε στη μορφή του audiobook από τις εκδόσεις Penguin, και σε χαρτί και e-book από το Bloomsbury, και μεταφράστηκε ήδη σε 20 γλώσσες, και στα ελληνικά (από τη Σώτη Τριανταφύλλου για τον Πατάκη). Ακολούθησαν άλλα δύο βιβλία: μία ανθολογία με 26 μικρές «ιστορίες της καραντίνας», γραμμένες από διάφορους Ιταλούς συγγραφείς (εκδόσεις Garzanti) και η επανέκδοση του βιβλίου του πρώην υπουργού Οικονομικών της Ιταλίας, Τζούλιο Τρεμόντι, για την *Παγκοσμιοποίηση*, με την προσθήκη ενός καινούριου, μεγάλου κεφαλαίου, που περιγράφει την ήττα της λόγω του κορονοϊού.

Παρότι είναι πολύ νωρίς για να μπορέσει ο κόσμος της Τέχνης, όπως άλλωστε κι ο καθένας από εμάς, να αποτιμήσει ό,τι μας συμβαίνει αυτή τη στιγμή, η καλλιτεχνική έκφραση δεν μπορεί παρά να ψάχνει έστω και πρόωρη διέξοδο. Πράγμα που, πέραν των online προ-μαγνητοσκοπημένων παραστάσεων και συναυλιών ή των μοναχικών ερμηνειών από τον εσωτερικό χώρο του σπιτιού στη «σκηνή» του διαδικτύου, σήμανε μία κινητοποίηση καταρχάς των φορέων πιο άμεσων μορφών τέχνης.

